

SDUF:s första interimstyrelse: från vänster Johnny Danielsson, Birgitta Ozolins (f. Dalsmark), Uldis Ozolins, Rigmor Lindström och Anders Sundström.

Ung 50-åring i unik jubileumsbok

Den 8 december utges Sveriges Dövas Ungdomsförbunds 50-årsjubileumsbok. DT har fått en förhandstitt på den dövungdomshistoriska unika boken och mött författarna Charlotte Gustavsson och Urban Mesch.

I över ett år har Charlotte Gustavsson och Urban Mesch jobbat med jubileumsboken. När DT träffar dem har de precis skickat den till tryck. De är glada och lättade. Arbetet med boken har inte varit helt lätt.

– SDUF:s historia är rörig. Mycket av förbundets material har försvunnit eller finns utspritt på olika platser i Sverige, berättar Charlotte.

Ett exempel på att ungdomsförbundets historia är trasslig är att de firade 30-årsjubileum 2007 – och 50-årsjubileum i år.

Hur är det möjligt?

– Ingvar Edwall (mångårig SDR-medarbetare) och jag upptäckte 2008 att SDUF var bildat 1966, inte 1976. Det var när vi var nere i arkivet på Västanviks folkhögskola, berättar Urban.

Den 23 april 1966 grundades Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDU*, på Carlsborgsons gård (i dag Västanviks folkhögskola) i Leksand. Över 100 finklädde ungdomar från hela Sverige var på plats. På den tiden fanns tre ungdomsklubbar: Dalabygdens, Göteborg och Stockholm. SDU:s allra första ordförande blev Uldis Ozolins.

Tio år senare – 1976 – (åter)bildades SDU, då med namnet Sveriges Dövas Ungdomsråd. Det var på initiativ av SDR och ersatte ungdomsförbundet. En av anledningarna var att SDR,

för att kunna få extra statsbidrag, måste ha ungdomsverksamhet. Ungdomsrådets första ordförande var Anders "Gum" Andersson. Rådets första stämma hölls 1977 (30-årsjubileet 2007 utgick från det året, ej bildandet 1976). Historien bakom återbildandet 1976 var delvis bitter. Några aktiva inom ungdomsförbundet ansåg att SDR hade kört över dem genom att på egen hand inrätta ett ungdomsråd och inte fråga om ungdomsförbundet hade intresse av att sitta i rådet.

Vad som egentligen hände under de dramatiska två åren före återbildandet är inte helt klarlagt. Handlingar och protokoll saknas nämligen från denna tid. Författarna misstänker att de blivit förstörda av de två bränderna 1974 och 1985 på ungdomsgården Bilbergsgården i Örebro där ungdomsförbundet förvarade en del av sitt material. Sedan kunde författarna aldrig träffa Bengt-Olof Nilsson som var ordförande för SDU 1974-76 och Anders "Gum" Andersson som var ordförande för SDU 76-78. De finns inte kvar i livet.

Charlotte och Urban berättar att de också varit angelägna om att skriva kort om ungdomsklubbar i boken då många inte har koll på dem. Urban berättar att när han grävde i ungdomsklubbarnas historik upptäckte han att ytterligare ett viktigt årtal blivit förbisett.

– Jag upptäckte förra året att Dalabygdens Dövas Ungdomsklubb skulle ha haft 50-årsjubileum 2014, vilket de aldrig hade!

En av utmaningarna med arbetet av boken är just att göra den röriga historien begriplig. En annan är att de flesta bara varit aktiva i ungdomsförbundet en kortare period när de själva var unga och därför inte minns så mycket när Charlotte

1980 1989

RÄDDA DÖVSKOLAN

Lars Kruth hedersdoktor vid Stockholms universitet

Första grundkursen i ämnet teckenspråk vid Stockholms universitet
14 maj, Svenska riksdagen erkände svenska teckenspråket som dövas första språk och undervisningspråk
SDR fick 7 miljoner i statligt anslag för att bygga ut videoverksamheten

Läroplanen för grundskolan, Lgr 80, kompletterades med föreskrifter om att döva barn ska bli tvåspråkiga, med teckenspråk som första språk och svenska som andra språk

Tolkcentraler hos landstinget startades
Förmedlingstjänsten för texttelefoner (FÖC) öppnades

RGH fick eget gymnasium i Örebro

Iger Ahlgren blev den första docenten i dövas språk vid Stockholms universitet

TV Falun började med Nyhetstecken
Västerniks folkhögskola invigde ny skolbyggnad

Riksdagen beslutade att 20 poäng i teckenspråk var ett krav för att komma in på dövlararutbildningen

Riksdagen satsade på utbildning av teckenspråktolkar och teckenspråklärare samt på fortbildning i teckenspråk för dem som hade dövlararutbildning

STATLIGA GRUNDSKOLOR FÖR DÖVA

- Kristinaskolan – specialskola för hörselskadade i Härnösand (1966–1981)
- Kristinaskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Härnösand (1981–1999)
- Manillaskolan – specialskola för döva och hörselskadade (1977–2000)
- Birgittaskolan – specialskola för hörselskadade och talskadade i Örebro (1966–1987)
- Birgittaskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Örebro (1987–1999)
- Vänerskolan – specialskola för hörselskadade i Vänersborg (1970–1981)
- Vänerskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Vänersborg (1981–1999)
- Östervångskolan – specialskola för hörselskadade i Lund (1965–1981)
- Östervångskolan – specialskola för döva och hörselskadade i Lund (1981–1999)

VERKSAMHET MED GYMNASIAL UTBILDNING

FÖR GRAVIT HÖRSLESKADADE I ÖREBRO*

- Risbergskolan, Hagåggatan 53 (1971–2016)
- Virginska skolan, Alvtomtagatan 56 (1971–1988)
- Virginska skolan, Fabriksgatan 46-50 (1988–1998)
- Rudbecksskolan, Kungsgatan 31-33 (1971–1996)
- Tullängsskolan, Tullängsgatan 7 (1971–)
- Alningskolan, Fredsgatan 7 (1977–1983)
- Karolinska skolan, Olaiagatan 25 (1980–1981)
- Kvinnersta skolan, Kvinnersta 533 Axberg (1985–1986 och 1988–1989)

* Nämning till Riksgymnasiet för döva (RGD) 1984. Ett riksgymnasium för hörselskadade (RGH) startades samma år.

UNGDOMSKLUBBAR

- Stockholms Dövas Ungdomsklubb (1937–)
- Göteborgs Dövas Ungdomssektion (1953–)
- Dalabygdens Dövas Länsungdomsråd (1964–)
- Örebro Dövas Ungdomsklubb (ODU) (1967–)
- Östergötlands läns dövas ungdomssektion "Blått"
- Kalmar läns dövas förenings ungdomssektion "Gul"
- Ungdomsklubben EVA (Eksjöstuna, Västerås)
- Kristianstads läns dövas ungdomssektion
- Ungdackarna dövas ungdomsråd i Kungälv
- Ungdomsrådet "Linnes" i Jönköping
- Örebro Dövas Länsungdomsråd (1967–)
- Mellanorrlands dövas ungdom
- Malmö Dövas Ungdomsklubb (1967–)
- Skåne Dövas Ungdomsklubb
- Lundabygdens Dövas Ungdomsklubb
- Skaraborgs Dövas Ungdomsklubb
- Ungdomsklubben "Svea" i Gäddede
- Norrbottens Ungdomsklubb
- Värmlands Ungdomsklubb
- Borås Dövas Ungdomsklubb

* Nämning till Riksgymnasiet för döva (RGD) 1984. Ett riksgymnasium för hörselskadade (RGH) startades samma år.

Varje kapitel börjar med en tidsaxel.

DÖVUNGDOM:

1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989

<p>SDU öppnade sitt andra kontor i Örebro i mars</p> <p>Alkoholstopp i SDU</p> <p>Organisationsutredning – UOU</p> <p>SDU diskuterade frågan om integration i Örebro i mars</p> <p>Handikappforums demonstration i Göteborg</p> <p>Demonstration mot "Holmängensprojektet" i Vänersborg</p> <p>Första alkoholkursen, 4 stegkursen</p> <p>Nordiska ungdoms-seminarium på Solbacken på Värmdö</p> <p>SDU köpte egen buss</p>	<p>Demonstration i Örebro för ett samlat högstadium</p> <p>SDU AN-Temavecka i Örebro</p> <p>SDU:s kontor flyttade till Leksand från Örebro</p> <p>Första elevkursen för dövskolorna</p> <p>SDU-rutan i Videojournalen</p> <p>2:a Unga Dövas Dag, Södertälje</p> <p>Demonstration i Lund</p> <p>Arbetsgrupp Språk-resor bildades</p> <p>Debatt om Hörsel-gymnasium</p> <p>SDU arrangerade CISV-läger för döva i Leksand där 10 länder deltog</p> <p>1:a Unga Dövas Dag, Malmö</p> <p>Eva Norberg, första kvinnliga ordföranden i SDU</p>	<p>SDU:s samarbete med HFU</p> <p>SDU:s kontor flyttade till Leksand från Örebro</p> <p>Första elevkursen för dövskolorna</p> <p>SDU-rutan i Videojournalen</p> <p>2:a Unga Dövas Dag, Södertälje</p> <p>Demonstration i Lund</p> <p>Arbetsgrupp Språk-resor bildades</p> <p>Debatt om Hörsel-gymnasium</p> <p>SDU arrangerade CISV-läger för döva i Leksand där 10 länder deltog</p> <p>1:a Unga Dövas Dag, Malmö</p> <p>Eva Norberg, första kvinnliga ordföranden i SDU</p>	<p>SDU i samarbete med SDI</p> <p>Inspelning av en film om alkohol och narkotika, De förlorade ären</p> <p>Dövas TV producerade sitt allra första barn-program, Emma och Bobo</p> <p>Sveriges Dövas Elevvärdförbund (SDE) bildades</p> <p>SDU gick ur U-HCK</p> <p>SDU arrangerade CISV-läger för döva i Leksand där 10 länder deltog</p> <p>3:e Unga Dövas Dag, Göteborg</p>	<p>SDU arrangerar skilderdokument</p> <p>SDU:s narkotikafilm De förlorade ären blev klar och en kampanj startades</p> <p>SDU flyttade till nya lokaler i Leksand tillsammans med SDR</p> <p>Kvällsmottagning hos SDU</p> <p>SDU får egen medlemstidning, Extra! SDU-Bladet</p> <p>Klubbkonferens arrangerades för första gången</p> <p>WFD:s ungdomskommission bildades</p> <p>Sveriges Dövas Gymnasieskolors elevkår (SDGE) bildades</p>	<p>AMANDA-gruppen träffade Margot Wälström</p> <p>SDU:s handbok på video</p> <p>Handlingsprogram</p> <p>Actionsprogram år 2000</p>
--	---	---	---	---	--

<p>SDU arrangerar skilderdokument</p> <p>SDU:s narkotikafilm De förlorade ären blev klar och en kampanj startades</p> <p>SDU flyttade till nya lokaler i Leksand tillsammans med SDR</p> <p>Kvällsmottagning hos SDU</p> <p>SDU får egen medlemstidning, Extra! SDU-Bladet</p> <p>Klubbkonferens arrangerades för första gången</p> <p>WFD:s ungdomskommission bildades</p> <p>Sveriges Dövas Gymnasieskolors elevkår (SDGE) bildades</p>	<p>AMANDA-gruppen träffade Margot Wälström</p> <p>SDU:s handbok på video</p> <p>Handlingsprogram</p> <p>Actionsprogram år 2000</p>
---	--

Sara Domström har illustrerat.

och Urban ställde frågor till dem. De har intervjuat över 30 personer. Några gick inte att intervju, de hade redan gått bort.

– Till exempel hade vi väldigt gärna velat intervju Anders "Gum" Andersson och Bengt-Olof Nilsson. Det är synd att de inte längre lever – det är viktigt att inte glömma att de gjorde ett mycket bra jobb under en besvärlig tid, säger Urban.

Vidare berättar han och Charlotte att det tagit tid att gå igenom det digra materialet med fotografier, pressklipp och videor med mera. En del cd gick inte att öppna alls med dagens datorer. Så hon och Urban var tvungna att använda en gammal dator för att kunna mata in cd.

Deras arbete resulterade i en över 300 sidor jubileumsbok som är rikt illustrativ med bilder varvade med berättelser, fakta och "Visste du att..."-notiser om förbundets lägerverksamhet och intressepolitiska arbete med mera. Ett återkommande tema är de översiktliga tidsaxlarna med tillhörande ungdomsklubbar och dövskolor under denna tid. Den börjar år 1937 då den första "renodlade" ungdomsklubben för döva startade i Stockholm 1937.

– Vi vill att läsaren på ett enkelt sätt ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som hände under respektive tidsaxel, säger Charlotte.

Ett annat återkommande inslag i boken är att det finns en rad illustrationer med persontecken gjorda av Sara Domström. **Vad hoppas ni att läsaren kommer att känna och ta med sig när hen har tagit del av boken?**

– Vi vill visa att SDUF är en bra plantskola för döva ungdomar, från lokal nivå ända upp till FN-nivå, säger Urban som tycker att boken passar alla åldrar.

– Vi vill dels att läsare ska få bättre förståelse för hur döva ungdomar har haft det genom åren, dels att ungdomar som

varit aktiva i SDUF och läser boken ska se tillbaka på sin ungdom och olika lägerminnen med glädje, säger Charlotte.

Båda säger att de verkligen hoppas att det kommer fler dövhistoriska böcker för det finns så få skrifter på området. Det har närmast varit frustrerande för dem att inte kunna ta med allt i boken.

– Det finns så många fantastiska berättelser. Men vi måste avgränsa oss. I alla fall är första pusslet lagt, avslutar Charlotte.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

- * SDUF:s olika förbundsnamn genom åren
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU), 1966-1976
- Sveriges Dövas Ungdomsråd (SDU), 1976-1994
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDU), 1994-2012
- Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF), 2012-, för att inte förknippas med Sverigedemokratisk Ungdom (SDU)

Urban Mesch och Charlotte Gustavsson på SDUF:s 50-årsjubileum på Dövas hus i Stockholm i oktober.